

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ
SCHOOL OF BUSINESS AND
ECONOMICS

**Juha Kansikas & Kari Karjalainen &
Tanja Kontinen & Tytti Solankallio (toim.)**

**YRITTÄJYYSKASVATUKSEN
PUHEENVUOROJA:**

**Kohti yrittäjyyden monimuotoista
oppimista ja opettamista**

N:o 358 / 2009

**University of Jyväskylä
School of Business and Economics
P.O. Box 35, 40014 University of Jyväskylä
Tel. 014-260 2942
Telecopier 014-260 3331**

ISBN 978-951-39-3682-2

ISSN 1239-3797

Jyväskylä 2009

**YRITTÄJYYSKASVATUKSEN PUHEENVUOROJA:
Kohti yrittäjyyden monimuotoista oppimista ja
opettamista**

**(Toim. Juha Kansikas, Kari Karjalainen, Tanja Kontinen
ja Tytti Solankallio)**

**Jyväskylän yliopisto
Yrittäjyyskasvatuspäivät 1.-2.10.2009
www.yktt.jyu.fi**

YRITTÄJYYSKASVATUSPÄIVÄT SUUNTAAN YRITTÄJYYDEN OPETUSTA JA TUTKIMUSTA VALTAKUNNALLISESTI

Yrittäjyyskasvatuspäivät järjestetään 1.-2.10.2009 Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnassa. Konferenssi on koonnut aiempina vuosina Hämeenlinnassa, Vaasassa ja Mikkelissä alan tutkijoita ja kehittäjiä keskustelemaan yrittäjyyskasvatuksesta. Tulevana vuonna konferenssi kokoontuu Turun kauppakorkeakoulussa ja Turun yliopistossa. Viestin vaihto kampukselta toiselle synnyttää uutta. Samalla yrittäjyyden opetuksesta ja tutkimuksesta käytävä keskustelu uudentuu. Uusia yhteistyöaihioita ja –ideoita kehitetään, mikä synnyttää innovatiivista toimintaa aiheen ympärille. Yrittäjyyskasvatuspäivät ovat paitsi korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yrittäjyyskeskustelun tyyssija, myös hanke- ja järjestötoimijoiden kohtaamispaikka. Monimuotoisuus ja avoin keskustelu yli kaikkien todellisten ja kuvitteellisten rajojen sopii yrittäjyyden opetuksen ja tutkimuksen luonteeseen.

Yrittäjyyskasvatus yhdistää yrittäjyyden opetuksen kentässä toimivia henkilöitä. Kyseessä on aihe, johon yrittäjyys perustuu oppiaineena. Ilman yrittäjyyskasvatusta yrittäjyydestä on vaikeaa puhua konstruktiona – yrittäjyyskasvatus on opetusta, kehittämistä ja oppimista yrittäjyyden moninaisissa konteksteissa. Yrittäjyyskasvatus on yrittäjyyden aihepiireistä autonomista ajattelua - pedagogisten ratkaisuiden ja oppimisen tapojen vapauden puolesta. Keskustelu aiheesta riippumatta voi keskittyä opettamisen ja oppimisen kognitiivisiin, affektiivisiin ja konatiivisiin maailmoihin. Kasvatustieteiden ja kauppatieteiden kädenojennus toistensa suuntaan on edelleen saavutus tieteiden välisessä vuoropuhelussa. Tämä mahdollisuus synnyttää sen, jota pidämme yrittäjyyskasvatuksena.

Monimuotoinen opettaminen ja oppiminen kuvaavat Jyväskylän tänä vuonna järjestettävän konferenssin henkeä. Yrittäjyyslukioilta, yrittäjyyden ehjästä polusta, virtuaalisesta oppimisympäristöstä, yrittäjyysnäytelmästä ja yrittäjyyskasvatuksen mittaristosta keskustelu kuvaavat esimerkkeinä sitä pedagogisten ja tutkimuksen tapojen kirjoa, joka edistää yrittäjyyskasvatukseen liittyvää osaamista. Paitsi että Yrittäjyyskasvatuspäivät esittää käynnissä olevaa yrittäjyyskasvatuksen tutkimusta, se tuo esille opetusmahdollisuuksia, hanketyötä sekä eri organisaatioiden ponnistuksia yrittäjyyden opetuksen edistämiseksi. Samalla opetusta ja oppimista arvioidaan toisen asteen koulutuksesta tohtori-koulutukseen saakka. Tämä kuvastaa toivetta Elise Airasvirran Jyväskylän Yrittäjyyskasvatuspäivillä esittämästä Yrittäjyyden Ehjä Polku-hankkeesta: yrittäjyyskasvatus voi rakentua loogisesti organisaatorajat ylittäväksi ehyeksi väyläksi, jolloin opiskelijat voivat oppia yrittäjyyttä elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti.

Yrittäjyyskasvatus yhdistää kasvatustieteiden ja kauppatieteiden kohtaamispaikoista nousevaa tutkimusta ja opetusta. Monitieteellisyys – myös näiden tieteiden rajojen ulkopuolelle – edustaa yrittäjyyskasvatuksen tulevaisuutta. Samalla yrittäjyyskasvatuksen tutkimus kansainvälistyy saavuttaen tieteellisesti yhä useampia aktiviteetteja eri tutkimussolujen ja kehittyvien tutkimusryhmien myötä.

Jyväskylässä, syksyn pimentyvässä ja odottavassa illassa,

Konferenssitoimikunta

SISÄLLYS

IIRIS AALTIO: ENTREPRENEURSHIP IN ORGANIZATION - GENDER AND SOCIAL CAPITAL	6
RIITTA-LIISA ARPIAINEN: LEARNING RISK-TAKING IN ENTREPRENEURIAL EDUCATION - AN ACTION LEARNING APPROACH, A STUDY PLAN	7
HEIKKI HANNULA: AMMATILLISTEN OPETTAJIEN KÄSITYKSET YRITTÄJYYDESTÄ - FENOMENOGRAFINEN LÄHESTYMISTAPA	8
JARNA HEINONEN, ULLA HYTTI JA JAANA SEIKKULA-LEINO: YRITYSIDEAN HAHMOTTAMISEN MEKANISIMIT - TUOTTAAKO AKTIIVINEN TOIMINTA PAREMPIA IDEOITA JA OPPIMISTULOKSIA?	9
OUTI HÄGG: YRITTÄJYYSVALMENNYS YRITTÄJÄIDENTITEETIN KEHITTÄMISESSÄ	12
ANJA HÄRKÖNEN JA ANNE-MARIE SALMI: AMMATTIKORKEAKOULUYRITTÄJYYDEN TOTEUTUMINEN PÄIJÄT-HÄMEESSÄ	13
RISTO IKONEN: TOHTORIKSI OPISKELEVAT JA YRITTÄJYYSKASVATUS	14
TAINA JÄRVI: TIEDON JOHTAMINEN, PÄÄTÖKSENTEKO JA OPPIMINEN PIENEN YRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA	15
SOFIA KAUKO-VALLI JA TYTTI SOLANKALLIO: YRITTÄJÄHALUKKUUDEN RAKENTUMINEN - MONIEN TEKIJÖIDEN SUMMA	16
SOFIA KAUKO-VALLI JA TYTTI SOLANKALLIO: YRITTÄJÄMÄISEN AJATTELUN KEHITTYMINEN - MITÄ SITTEN OPITTIINKAAN?	17
PAULA KYRÖ, OUTI HÄGG JA KATI PELTONEN: EXPLORING RESEARCH AND ENTREPRENEURSHIP EDUCATION	18
PAULA KYRÖ, SINIKKA MYNTTINEN, SARI IIVONEN JA MARJO SÄRKKÄ-TIRKKONEN: INTERPLAY BETWEEN RESEARCHERS AND ENTREPRENEURS IN LOCAL FOOD PRODUCTION	19
LEENA KÄYHKÖ: YRITTÄJYYS KOULUN JA PAIKALLISYHTEISÖN OPPIMISHAASTEENA	20

HILKKA LASSILA JA RISTO KIURU: YRITTÄVÄ OPETTAJA – YRITTÄVÄ KOULU, OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ YRITTÄJYYSKASVATUKSESTA JA SEN ESTEISTÄ	21
TAPANI LEHTO: KASVUYRITYKSET YLIOPISTOJEN JA KORKEAKOULUJEN (ALUE)KEHITYSMAHDOLLISUUTENA	22
HELEENA LEHTONEN JA HELENA LEHKONEN: THE ENRICHING LEARNING ENVIRONMENTS IN ENTREPRENEURSHIP EDUCATION	23
SEPPO LUOTO: YOUNG HOPE – YRITTÄJYYSNÄYTELMÄ PEDAGOGISENA KEINONA KORKEAKOULUKONTEKSTISSA	24
JOHANNA MATTILA JA PAULA KYRÖ: CREATING AN ENTREPRENEURSHIP WAVE – CASE: AALTO UNIVERSITY?	25
ERKKI NEVANPERÄ JA JUHA KANSIKAS: TOISEN ASTEEN OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET YRITTÄJYYDESTÄ, YRITTÄJISTÄ SEKÄ PIENYRITYKSISTÄ - TUTKIMUS KANSAINVÄLISEN YRITTÄJYYSKASVATUKSEN KONTEKSTISSA	26
JOUNI OKSANEN: YRITTÄJÄN AMMATILLINEN KASVU – TUTKIMUS YRITTÄJIEN KOKEMUKSISTA JA KÄSITYKSISTÄ OMASTA OPPIMISESTÄÄN	27
KAARLO PALONIEMI: LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUDEN LUOMISPROSESSI LUOVUUDEN JA KRIITTISEN REALISMIN NÄKÖKULMASTA	28
TIMO PIHKALA, JAANA SEIKKULA-LEINO, ELENA RUSKOVAARA JA JUSSI PIHKALA: YRITTÄJYYSKASVATUS MONIKERROKSIENÄ ILMIÖNÄ – YRITTÄJYYSKASVATUKSEN OHJAUSJÄRJESTELMÄ	29
HEIKKI PIILONEN: VUOROVAIKUTTEINEN KOULU-YRITYSYHTEISTYÖ YRITTÄJYYSKASVATUKSEN TUEKSI	30
SIRPA POLO: VERKOSTOLUOTTO-TOIMINTAMALLI – YRITYSTOIMINNAN KEHITTÄMISEN TUKI TOIMINTAKONSEPTIN JA SEN SISÄLTÄMÄN PEDAGOGIIKAN ESITTELY JA MALLIN SOVELLETTAVUUS	31
ELENA RUSKOVAARA JA JAANA SEIKKULA-LEINO: YRITTÄJYYSKASVATUKSEN MITTARISTO – TOIMINTAA JA	

TULOKSIA HANKKEEN PUOLIVÄLISSÄ	33
TARJA RÖMER-PAAKKANEN JA PIRJO TAKANEN-KÖRPERICH: GET A LIFE - KOKONAISVALTAISTA YRITTÄJYYTEEN JA URAAN LIITTYVÄÄ OHJAUSTA KORKEAKOULUOPISKELIJOILLE	34
JAANA SEIKKULA-LEINO, ELENA RUSKOVAARA, MARKKU IKÄVALKO JA TIINA RYTKÖLÄ: OPETTAJIEN TOTEUTTAMA JA REFLEKTOIMA YRITTÄJYYSKASVATUS	35
JAANA SEIKKULA-LEINO, JARI SJÖLUND, KEIJO LEINONEN JA ANNE TIIKKALA: YRITTÄJYYSKASVATUKSEN VIRTUAALINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ	37
PÄIVI SILTANEN: OMAN YRITTÄJYYSKASVATUSAJATTELUN KEHITTYMINEN NELJÄNNEKVUOSISADAN AIKANA	39
MAIJA SUONPÄÄ-OUKKA: UTILIZATION OF OPPORTUNITIES THROUGH PROBLEM SOLVING IN BUSINESS STUDIES AT THE UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES - THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS FOR EXPERIMENTAL RESEARCH	40
ANNUKKA TAPANI: OPPIIKO "VANHA KOIRA ENÄÄ UUSIA TEMPPUJA": ONKO YRITTÄJYYS VAIN NUORTEN JUTTU?	41
ANNE TIIKKALA, JAANA SEIKKULA-LEINO, ELENA RUSKOVAARA, PEKKA HYTINKOSKI JA ELIISA TROBERG: ARVIOINTI YRITTÄJYYSKASVATUKSESSA	42
MINNA TUNKKARI-ESKELINEN: KOHTI TAVOITTEELLISTA YRITTÄJYYSKASVATUSTA; VUONNA 2008 ALOITTANEIDEN JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN ASENTEET YRITTÄJYYTTÄ KOHTAAN	43

ENTREPRENEURSHIP IN ORGANIZATION - GENDER AND SOCIAL CAPITAL

Iiris Aaltio
iiris.aaltio@jyu.fi

Summary

There is not much research that analyzes organizational processes where social capital is created. In this study we discuss social capital, gender and especially women's position in organizational entrepreneurship, used often together with terms intrapreneurship corporate entrepreneurship. When social capital is embodied in the social relations between people we ask if women are positioned within organizations differently compared to their male counterparts also in terms of social capital accumulation. While trust between people, social relations with strong and weak ties as well as networks are basis of social capital, women may become separated from the core places where true innovativeness and organizational entrepreneurship exist. The processes where social capital is created are not gender neutral and may lead to inequality between women and men in final results. In this paper it is examined the possible gender gap in the theories of organizational entrepreneurship.

LEARNING RISK-TAKING IN ENTREPRENEURIAL EDUCATION - AN ACTION LEARNING APPROACH, A STUDY PLAN

Riitta-Liisa Arpiainen, HSE
riitta-liisa.arpiainen@tamk.fi

Abstract

Risk is the very core of entrepreneurship and entrepreneurial learning. Risk has been seen as an essential part of entrepreneurial behaviour and action since very early research entrepreneurship. When looking at the historical background, risk has most often been connected to the control of different uncertainty factors in the field of entrepreneurship. The dynamics of risk-taking from the perspective of learning has not been studied much in the field of entrepreneurship education. However, when innovating, risk is always included.

In theoretical research of risk Kyrö (2008) identified three different perspectives of risk -taking: the perspectives of uncertainty, controlling the action of risk-taking and insecurity oriented learning. Out of these three seen from the perspective of learning, the two last ones are more versatile. The third viewpoint of risk-taking comes from von Mises (1966) and his epistemological writing (Buchanan 1982): risk and risk-taking belong to social processes, where uncertainty and insecurity are included and the way, how to learn and handle it, is action.

The aim of this paper is to present the study plan of a doctoral thesis. Based on the thinking that learning risk-taking is action-oriented, related to both insecurity and uncertainty, interventions for learning risk-taking competencies will be studied in an action learning context. The dynamics of risk-taking will be studied and analysed using the insecurity oriented model of learning risk-taking (Kyrö, 2006) and the three-construct taxonomy of personality and intelligence (Koiranen-Ruohotie 2001). The research setting is comparative and longitudinal; there are only few examples of such settings in entrepreneurship education research. The goal of the study is to better understand how to learn risk-taking competences in the action learning context and to find answers to how better to develop education to enhance risk-taking competences.

AMMATILLISTEN OPETTAJAOPISKELIJOIDEN KÄSITYKSET YRITTÄJYYDESTÄ - FENOMENOGRAFINEN LÄHESTYMISTAPA

Heikki Hannula
etunimi.sukunimi@hamk.fi

Abstrakti

Tarkoitukseni on tämän tutkimuksen avulla lisätä yrittäjyyttä ja yrittäjyyskasvatusta koskevaa tietoa. Tutkittavana ovat yrittäjyyskasvatusta käytännön opetus- ja ohjaustyössä suunnittelevien ja toteuttavien ammatillisten opettajien yrittäjyydelle antamat merkitykset. Tutkimuksen tekemisessä käytän fenomenografista tutkimusotetta. Tällöin olennaista on tutkia sitä, miten informantit ymmärtävät tutkittavan ilmiön (mm. Järvinen & Järvinen 2004, 83; Rissanen 2003, 23) – tässä tapauksessa yrittäjyyden. Eli tutkimuksen kohteena ovat ne merkitykset, joita yrittäjyyskasvatusta suunnittelevat ja toteuttavat ammatilliset opettajat antavat yrittäjyydelle.

Tässä tutkimuksessa tutkin yrittäjyyttä yrittäjyyskasvatuksen kontekstissa. Kiinnostus yrittäjyyskasvatusta kohtaan on lisääntynyt viime vuosina nopeasti ja sen nimissä on toteutettu lukuisia projekteja ja muita kehittämishankkeita. Ammatillisena opettajankouluttajana olen osallistunut ohjaajana useisiin ammatillisen opettajankoulutuksen perus- ja täydennyskoulutuksiin, joissa yrittäjyyskasvatus on ollut joko primaarina tai sekundaarina kehittämiskohteena. Näiden käytännönläheisten oppimisprosessien aikana olen havainnut, että yksi haaste yrittäjyyskasvatuksen käytännön toteuttamisessa on se, että toimijat ymmärtävät yrittäjyyden hyvin monella, osittain jopa keskenään ristiriitaisia paineita aiheuttavalla tavalla. Tällaisia tilanteita on syntynyt esimerkiksi silloin, kun yrittäjyys ymmärretään ensisijaisesti ja yksipuolisesti joko kasvuyrittäjyyden tai itsensä työllistämisen kautta. Nämä ilmentävät hyvin erilaisia ulottuvuuksia ilmiöstä ja yrittäjyyskasvatusta kehitettäessä johtavat varsin erilaisiin johtopäätöksiin.

Avainsanat: yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, fenomenografia.

YRITYSIDEAN HAHMOTTAMISEN MEKANISMIT - TUOTTAAKO AKTIIVINEN TOIMINTA PAREMPIA IDEOITA JA OPPIMISTULOKSIA?

Jarna Heinonen*, Ulla Hytti* ja Jaana Seikkula-Leino**

*Etu.Sukunimi@tse.fi, Turun kauppakorkeakoulu

**Etu.Sukunimi@utu.fi, Turun yliopisto

Johdanto

Yrittäjyyden edistäminen on 2000-luvulla tullut entistä voimakkaammin osaksi yliopistojen tehtäväkenttää myös Suomessa. Yliopistot ovat lisääntyvässä määrin sisällyttäneet yrittäjyyden opetussuunnitelmiinsa, kauppatieteellisissä yksiköissä jopa mahdollisena pääainevaihtoehtona. (Heinonen & Hytti, 2008) Yrittäjyysopetuksen mielekkyydestä, erityisesti yliopistosektorilla, käydään kuitenkin kiivasta keskustelua niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Yksinkertaisten kyse on siitä, missä määrin yrittäjyyttä ylipäätään voidaan opettaa ja missä määrin yrittäjyys on sisäsyntyinen ominaisuus (Henry ym., 2005; Kuratko, 2005). Yliopistosektorilla keskusteluun vaikuttavat myös yrittäjyyden käytännönläheisyys sekä siihen liitettävät luovuus ja subjektiivisuus (Heinonen & Hytti, 2008). Kuinka akateemiseen tutkimukseen ja tietoon sekä teoreettiseen ja kriittiseen ajatteluun toimintansa perustavassa instituutiossa voidaan antaa opetusta yrittäjyydestä, jossa yhdistyvät sekä 'taiteellinen' (luova ja innovatiivinen ajattelu) että 'tieteellinen' (liiketoimintaosaaminen) osaaminen (ks. Jack & Anderson, 1999; Rae, 2004)?

Yrittäjyysopetuksen kasvun myötä huomiota on kiinnitetty opetuksen vaikuttavuuteen ja tuloksellisuuteen. Missä määrin yrittäjyysopetuksella on voitu edistää opiskelijan yrittäjyydessä tarvitsemää osaamista? Kansainvälisesti suosituin viitekehys on johdettu Ajzenin suunnitelmallisen toiminnan teoriasta ("Theory of Planned Behaviour"), jossa fokuksessa ovat yrittäjyysintentionot ja yksilön käsitykset yrittäjyyden yksinkertaisuudesta (feasibility) samoin kuin houkuttavuudesta (desirability) itselle ja muille. Yrittäjyysintentionolla tarkoitetaan yksilön aikomusta ryhtyä yrittäjäksi. (Melin, 2001) Yrittäjyysprosessi saattaa kestää useita vuosia tai vuosikymmeniä, joten koulutuksen ja todellisen toiminnan (yrittäjäksi ryhtymisen) välistä yhteyttä ei yleensä ole pystytty tutkimaan. Näin ollen yrittäjyysintentiono on valikoitunut seuraavaksi parhaaksi selitettäväksi muuttujaksi. Aiemman tutkimuksen perusteella intentiontien selitysarvo yrittäjäksi ryhtymisessä on kuitenkin verrattain alhainen, joten intentionoihin perustuva yrittäjyyskoulutuksen vaikuttavuusarviointi on varsin ongelmallista. Ihmiset voivat ryhtyä yrittäjäksi ilman aiemmin ilmaistua intentiontia vaikkapa sattumalta. Lisäksi yrittäjyyskoulutuksen tavoitteena ei välttämättä ole yrittäjyysintentiontien kehittäminen tai yrittäjäksi ryhtyminen, vaan mm. yrittäjyystietouden lisääminen tai opiskelijoiden yrittäjämäisten toimintatapojen kehittäminen (Hytti & O'Gorman, 2004). Onkin suositeltu, että yrittäjyys-

koulutuksen arviointia kehitetään kunkin kurssin tai ohjelman omista lähtökohdista (Hytti & Kuopusjärvi, 2004; 2007).

Opetuksessa yrittäjyyden 'tieteellistä' puolta lähestytään tyypillisesti liiketoimintasuunnitelman avulla. Liiketoimintasuunnitelman laatiminen on paljon käytetty menetelmä yrittäjyysopetuksessa. Liiketoimintasuunnitelman tavoitteena on auttaa opiskelijaa hahmottamaan yritysideoita kannalta kriittiset tekijät ja vaadittavat resurssit sekä idean vahvuudet ja heikkoudet. Liiketoimintasuunnitelma on parhaimmillaan tärkeä työkalu yrityksen kehittämisessä sekä kommunikointiväline esimerkiksi yritystiimin sisällä sekä suhteissa yrityksen tärkeisiin sidosryhmiin (rahoittajat, sijoittajat) (Delmar & Shane, 2003). Opetuskäytössä liiketoimintasuunnitelman haasteena on, että yritysideoita otetaan annettuina. Opetuksen vaikuttavuudesta kertoo viime kädessä se, kuinka liiketoimintasuunnitelman avulla käynnistetty liiketoiminta menestyy. Tutkimuksellisin keinoin tällaisiin tilanteisiin päästään käsiksi varsin harvoin.

Yrittäjyyden 'taiteellisen' puolen opettamista pidetään huomattavasti haasteellisempänä. Kyse ei tällöin ole liiketoimintaosaamiseen liittyvästä uudesta tiedosta, vaan pikemminkin innovatiivisesta ja luovasta ajattelu- ja toimintatavasta, joka yrittäjän tulisi alusta lähtien omaksua. (Jack & Anderson, 1999) Jo yritysideoita löytäminen edellyttää usein olemassa olevan kyseenalaistamista ja uudella tavalla ajattelemista. Kysymykseen, missä tilanteessa vastaaja voisi ryhtyä yrittäjäksi saadaan usein vastaukseksi: "Jos löydän hyvän idean!" (Harju ym., 2004). Yritysideoita löytymistä pidetään passiivisena tapahtumana (yritysidea löytyy, se putoaa taivaasta tai siihen kompastuu). Kuitenkin tutkimusten perusteella liikeideoiden kehittäminen on hyvinkin aktiivinen prosessi, ts. vain harvoin yrittäjäksi ryhtyvien alkuperäinen yritysidea kantaa markkinoille asti, vaan se muuntuu vuorovaikutuksessa asiakkaiden, rahoittajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa (Klofsten, 2005). Yrittäjyysopetuksessa haasteena on näin ollen murtaa opiskelijoiden käsityksiä, tuoda yritysideoita hahmottaminen aktiivisena tekemisen prosessina ja siten kehittää osallistujien valmiuksia tuottaa uusia yritysideoita ryhtymällä aktiivisesti toimeen. Tämä asettaa uudenlaisia vaatimuksia myös opetuksen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden mittaamiselle.

Tässä käsitteellisessä paperissa esittelemme kasvatustieteeseen, psykologiaan ja liiketaloustieteeseen perustuen teoreettisen viitekehyksen yritysmahdollisuuksien havaitsemisen mekanismeista sekä laatimastamme viitekehyksestä johdetut propositiot tutkimuksen seuraavaa vaihetta eli empiiristä tutkimusta varten. Teoreettinen viitekehys rakentuu erityisesti itsetuntoteorian (Borba, 1989), kausaaliattribuutioteorian (Weiner, 1974; 1984; 1992) sekä yrittäjyysprosessin ja yritysmahdollisuuksien hahmottamisen (Shane & Venkataraman, 2000; Puhakka, 2002) varaan, jotta voimme myöhemmin tutkimuksen empiirisessä osassa tarkastella opiskelijoiden toimintaa ja oppimistuloksia yritysideoiden generoinnissa sekä sitä, miten yksilölliset tekijät, kuten itsetunto, käsitykset ideointikyvystä ja motivaatio yrittäjyyden opiskeluun liittyvät tuloksiin (Seikkula-Leino, 2002). Tutkimuksen tavoitteena on laatia käsitteellinen viitekehys, jota voidaan hyödyntää arvioitaessa, missä määrin yrittäjyysopetuksen keinoin on vaikutettu

opiskelijoiden kykyyn kehittää yritysideoita sekä omaa luovuuttaan. Tunnistamalla yrittäjyysopetuksen erilaisten tavoitteiden kirjo ja kehittämällä erityisesti yrittäjyyden 'taiteellista' puolta mittaava arviointimenetelmä, voimme tarkastella yrittäjyysopetuksen vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta myös sellaisissa ohjelmissa, joiden tavoitteena ei ole edistää yrittäjäksi ryhtymistä tai yrittäjyysintentiona. Tutkimuksen kontribuutio liittyy yrittäjyyskasvatukseen, ja erityisesti yrittäjyyskasvatuksen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden arviointiin.

YRITTÄJYYSVALMENNUS YRITTÄJÄIDENTITEETIN KEHITTÄMISESSÄ

Outi Hägg
Tampereen yliopisto / HSE
outi.hagg@hse.fi

Abstrakti

Yrittäjyysvalmennus yrittäjäidentiteetin kehittymisessä on monimutkainen ilmiö. Yrittäjyysvalmennus on perinteisesti keskittynyt yritystoiminnan kehittämiseen ja valmennuksessa inhimillisen toimijan näkökulma on jäänyt taustalle. Yrittäjyyttä on pidetty näihin päiviin saakka enemmänkin taloudellisena kuin inhimillisenä ja kulttuurisena käyttäytymisen muotona. Tämä näkemys on heijastunut yrittäjyysvalmennukseen, jota taloustieteellinen paradigma on dominoinut. Näin ollen pohdinnat yrittäjäidentiteetistä ja sen kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä ovat jääneet vähäiselle tarkastelulle. Artikkelin perustuu tutkimukseeni, jonka tarkoituksena on tuottaa aineistolähtöinen substantiivinen teoria yrittäjäidentiteetin kehittymisen prosessista yrittäjyysvalmennuksessa. Tutkimuksen tehtävänä on ymmärtää eri asioiden merkityksiä tutkittavien ajattelussa. Tutkimuksen kysymyksenasettelu on kolmiulotteinen; tutkimuksen kohteena on 1) yrittäjäidentiteetti käsitteenä, 2) yrittäjäidentiteetin kehittymisen prosessi ja 3) yrittäjäidentiteetin kehittymistä tukeva yrittäjyysvalmennus. Tutkimuksessani olen käyttänyt eksploratiivista tutkimusotetta ja straussilaiseen näkemykseen nojaavaa Grounded Theory -metodia. Tutkimuksen esiyymmärryksenä ovat käsitykset dynamisesta identiteetistä (ks. esim. Markus & Nurius 1986; Ibarra 2003; Lord, Brown & Freiberg 1999; Lord & Brown 2004). Tutkimuksessa toteutettiin neljä perättäistä tapaustutkimusta (case-study) vuosina 2005–2008, jossa teorian muodostuminen vaihe vaiheelta tapahtui. Tutkimus tuotti kolme tekijää, jotka ovat keskeisiä yrittäjäidentiteetin kehittymisen prosessissa yrittäjyysvalmennuksessa: 1) rituaalipedagogiikka (rituaalisuutta hyödyntävä yrittäjämäinen pedagogiikka), 2) identiteettidraama (persoonalliset ja kollektiiviset yrittäjäidentiteettineuvottelut) ja 3) minäidentiteetin johtaminen (yrittäjäidentiteetti oman ja toisen mielen johtamisena). Tutkimustulokset osoittavat, että nämä kolme tekijää huomioivalla yrittäjyysvalmennuksella voidaan edistää ja tukea yrittäjäidentiteetin kehittymistä. Artikkelissa raportoidun tutkimuksen tuottama kontribuutio yrittäjyyskasvatustutkimukselle on substantiivinen teoria rituaalipedagogiikka yrittäjäidentiteetin kehittymisessä.

Avainsanat: identiteetti, yrittäjäidentiteetti, yrittäjämäinen pedagogiikka, rituaalipedagogiikka, minäidentiteetin johtaminen.

AMMATTIKORKEAKOULUYRITTÄJYYDEN TOTEUTUMINEN PÄIJÄT-HÄMEESSÄ

Anja Härkönen ja Anne-Marie Salmi
anne-marie.salmi@lamk.fi

Johdanto

Ammattikorkeakoulujen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu palvelevan sekä työelämää ja aluekehitystä tukevan ja alueen elinkeinoelämän huomioon ottavan tutkimus- ja kehittämistyön harjoittaminen. Yrittäjyyteen kannustaminen ja yrittäjyyden kehittäminen on yksi keino toteuttaa edellä mainittua tehtävää. Lahden ammattikorkeakoulun Innovaatiokeskuksen tutkimushanke selvitti Lahden ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuutta yrittäjyyden synnyttämisessä Päijät-Hämeessä. Tutkimuksella pyrittiin arvioimaan yrittäjyysopintojen ja toimintojen vaikuttavuutta sekä erilaisten yrityspalveluorganisaatioiden roolia opiskelijoidensa yrityksen perustamispäätökseen opiskelijoiden omien yrittäjyyspolkutarinoiden avulla.

Lahden ammattikorkeakoulun strategiassa vuosille 2008 - 2015 yrittäjyysosaaminen nostettiin yhdeksi koko organisaation ja sen toiminnan läpäiseväksi avainosaamiseksi. Tutkimushanke tarkasteli samalla, miten ammattikorkeakoulupohjainen yrittäjyys on konkretisoitunut yritystoiminnaksi Lahden alueella vuoden 2008 aikana uuden strategian toteuttamisen käynnistyessä. Tavoitteena on toistaa tutkimus vielä 3-4 kertaa ja kehittää samalla Lahden ammattikorkeakoulun alueellista yrittäjyyden palautejärjestelmää.

TOHTORIKSI OPISKELEVAT JA YRITTÄJYYSKASVATUS

Risto Ikonen
kansalainen@joensuu.fi

Tiivistelmä

Suomalaisen tiedepolitiikka on aina 1980-luvulta lähtien perustunut human capital -periaatteelle, jonka mukaan kansalaisten koulutustason kohottaminen heijastuu aikanaan hyvinvoinnin kasvuna. Koulutus nähtiin investointina, jonka tuloksellisuus kytkettiin tutkintojen lukumäärään. Suuntaus näkyi pian myös tohtoriopinnoissa. Niinpä kun vuonna 1978 Suomen yliopistoissa ja korkeakouluissa valmistui yhteensä 263 tohtoria, vuonna 1988 valmistui 401, kymmenen vuotta myöhemmin 988 ja viimein vuonna 2008 peräti 1500 tohtoria. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana vuosittain valmistuvien määrä on lähes nelinkertaistunut. Tästä huolimatta yliopiston ulkopuolelle työllistyvien osuus on pysynyt lähes ennallaan. Tämä ei vastaa sen enempää esivallan kuin epätyypillisissä työsuhteissa rimpuilevan tohtorijoukon toiveita. Opintojen järjestäjätaho ei kuitenkaan tunnu aina tiedostavan, kuinka perinpohjaisesti tohtorien odotettavissa oleva työura on muuttunut.

Esitelmässä tarkastellaan Joensuun yliopistossa vuonna 2007 toteutettuun tohtorikyselyyn tukeutuen, miten yliopiston käytänteet voivat vaikuttaa jatko-opintonsa päättävien työllistymiseen. Lisäksi pohditaan, millaisin toimenpitein tohtoreiden työllistymismahdollisuuksia voitaisiin parantaa ja millaista jatko-opintoihin sisältyvä yrittäjyyskasvatus voisi olla.

TIEDON JOHTAMINEN, PÄÄTÖKSENTEKO JA OPPIMINEN PIENEN YRITTÄJÄN NÄKÖKULMASTA

Taina Järvi
Lapin Yliopisto
tkallio@ulapland.fi

Abstrakti

Tutkimus käsittelee yrittäjän oppimista sekä tiedon johtamista. Suomessa suurin osa yrityksistä on mikroyrityksiä. Lisäksi yli puolella yrittäjistä on ammatillisen toisen asteen koulutus. Tutkimuksella haetaan vastausta siihen, mitä tietoa ja mistä lähteestä yrittäjä päivittäisessä toiminnassaan hakee ja miten ja mihin hän sitä käyttää. Teoreettisena viitekehyksenä toimivat yrittäjän oppiminen, tiedon käsiteyritystoiminnassa ja tiedon johtaminen. Tutkimusmenetelmänä on teemahaastattelu. Useat yrityksen tiedon hankintaan, oppimiseen ja tiedon johtamiseen liittyvät tutkimukset on tehty isojen yritysten näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa aineistona ovat ammatillisen toisen asteen koulutuksen saaneet mikroyrittäjät. Yrittäjille esitetyt kysymykset olivat väljiä ja tavoitteena oli saada yrittäjä kuvaamaan toimintaansa mahdollisimman aidosti reaalissa ja aintukertaisissa tilanteissa. Vastaukset jaettiin sisältöalueisiin (Cope 2005), joista muodostettiin merkitysverkosto yrittäjän, yrityksen, ympäristön ja hallinnan oppimiseen ja johtamiseen. Tulosten mukaan yrittäjän tärkeä tiedon lähde ovat aikaisemmat kokemukset, joiden mukaan hän suuntaa toimintaansa ja oppii. Muilta yrittäjiltä ja asiakkailta saadun tiedon perusteella yrittäjä arvioi toimintaansa ja hakee uusia ideoita liiketoimintaansa. Ainut varsinainen yhteistyökumppani oli kirjanpitäjä, jonka roolin yrittäjät toivoivat olevan konsultti ja neuvoja tulevaisuuden suunnittelun tarpeisiin. Vaikka tutkimuksen aineisto on suppea, voidaan tulosten avulla kehittää oppilaitosten yrittäjyysopintoja siten, että ne seuraavat mahdollisimman tarkasti oikean yrittäjän jokapäiväistä toimintaa: liiketoiminnassa tarvittavaa tietoa, tiedon hallintaa, tiedonhaun verkostoja ja niiden hyödyntämistä päätöksenteossa sekä oppimista. Lisäksi taloushallinnon opetuksessa konsultoinnin taitojen opettaminen näyttäisivät olevan oleellisia. Tulosten avulla voidaan nähdä myös alustavia eroja suurten ja mikroyritysten yrittäjien oppimisen ja tiedon johtamisen välillä.

Asiasanat: yrittäjän oppiminen, tiedon johtaminen, yrittäjyyskasvatus.

YRITTÄJÄHALUKKUUDEN RAKENTUMINEN – MONIEN TEKIJÖIDEN SUMMA

Sofia Kauko-Valli ja Tytti Solankallio
sofia.kauko-valli@jyu.fi

Abstrakti

Yrittäjäksi ryhtyminen erityisesti akateemisilla ja osaamisintensiivisillä aloilla on vieläkin valitettavan harvinaista, vaikka monenlaisia tukitoimia ja järjestelmiä on yliopistoissa kehitetty yrittäjähallukkuuden herättelemiseksi. Tämän artikkelin tavoitteena on tarkastella yrittäjähallukkuuden rakentumista erityisesti yliopisto-opiskelijoiden näkökulmasta. Aiempien tutkimusten perusteella voidaan nähdä, että sekä kasvuympäristön, että koulutuksen merkitys korostuu ja vaikuttaa monin tavoin näkemyksiin tulevaisuudesta ja tavoitellusta työurasta. Yliopisto-opiskelu on viime vuosiin saakka tarjonnut monenlaisia houkuttavia vaihtoehtoja työllistymiseen, jolloin omakohtainen yrittäjyys ei välttämättä ole näyttäytynyt merkittävänä mahdollisuutena itsensä toteuttamiselle. Opiskelijoille annettiin mahdollisuus pohtia omaa suhdetta yrittämiseen ja yrittäjänä toimimiseen esseiden muodossa. Kirjoittamisen tavoitteena oli yhtäältä hahmottaa millaisia kosketuspintoja oma elämä on aiemmin tarjonnut yrittäjyyteen liittyen ja toisaalta sitä, miten houkuttava yrittäjyys itselle näyttäytyi uravaihtoehtona. Sekä yrittäjyyttä yleisellä tasolla että yrittäjähallukkuutta jokainen sai lähestyä ja kuvailla haluamallaan tavalla. Alustavan analyysin perusteella näyttää siltä, että yrittäjähallukkuus yliopisto-opiskelijoilla on monien yksittäisten tekijöiden summa. Vaikka yrittäjäperheessä kasvaminen näyttää antavan monenlaisia eväitä omakohtaisen yrittäjähallukkuuden rakentumiseksi monilla muilla, ehkä hiukan yllättävilläkin tekijöillä on merkittävä rooli yrittäjyyden houkuttavuudessa. Artikkelissa pohdimme erityisesti koulutuksen ja erilaisten interventoiden hyödyntämisen mahdollisuutta edellä esitetyn aineiston tuottamien ideoiden näkökulmasta. Mikä on yrittäjyyskoulutuksen rooli yrittäjähallukkuuden rakentumisessa? Miten koulutusta kehittämällä ja muotoilemalla voitaisiin edelleen avata polkuja henkilökohtaiseen yrittäjyyteen yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa?

Avainsanat: Yrittäjähallukkuus, intentiot, yrittäjyyskasvatus.

YRITTÄJÄMÄISEN AJATTELUN KEHITTYMINEN - MITÄ SITTEEN OPITTIINKAAN?

Sofia Kauko-Valli ja Tytti Solankallio
sofia.kauko-valli@jyu.fi

Abstrakti

Yrittäjyyskirjallisuuden klassikoissa puhutaan usein yrittäjämäisistä ajattelu- ja toimintatavoista. Kuvausten perusteella jää kuitenkin varsin hämäräksi se, mitä yrittäjämäinen ajattelu- ja toiminta on käytännössä sekä se miten sitä voi itsessään kehittää. Perinteinen näkemys yrittäjäksi ryhtymisestä ja yrittäjämäisestä toiminnasta korostaa usein perinnöllisten ominaisuuksien merkitystä. Yrittäjäksi synnyttään. Menestyvät yrittäjät ovat yrittäjäperheiden lapsia. Menestyksellinen yrittäjänä toimiminen vaatii monipuolista osaamista ja kykyä tasapainottaa tuloksellisesti joskus varsin ristiriitaisia tavoitteita ja näkökulmia. Mitä tämä voisi tarkoittaa käytännössä arjen ajattelu- ja toimintatapoina? Tämän artikkelin aineistona ovat yliopisto-opiskelijoiden tenttivastaukset, joissa tavoitteena oli kuvata oman oppimisen huippuhetkiä ja kirjallisen tenttimateriaalin soveltuvuutta omaan elämäntilanteeseen. Luettavia teoksia oli kolme. Yksi kirjoista kuvasi erilaisia yksittäisiä strategioita ja polkuja menestykseen, joita eri aloilla aiemmin menestyneet ihmiset olivat hyödyntäneet menestyäkseen. Toinen kirja esittää seikkaperäisesti epäonnistumisen prosessina ja polkuna, joka oikein käsiteltynä mahdollistaa kasvun yksilönä. Kolmannessa kirjassa näkökulmana on menestyneiden yritysten johtaminen. Jokainen kirja antaa siis omansalaisia vastauksia siihen, miten menestyneet yrittäjät ajattelevat ja toimivat käytännön arjen tasolla. Tässä artikkelissa tarkastellaan yrittäjämäisen ajattelu- ja toimintatavan kehitystä opiskelijoiden oppimisprosessin huippukokemusten kautta. Miten opiskelijat hahmottavat yrittäjämäisen ajattelu- ja toimintatavan? Mitä opiskelijat kokevat oppineensa kurssin aikana? Mitä käytännön hyötyä (pysyviä ajattelu- ja toimintatapojen muutoksia) on havaittavissa.

Avainsanat: yrittäjämäinen ajattelu, yrittäjyyskasvatus.

EXPLORING RESEARCH AND ENTREPRENEURSHIP EDUCATION

Paula Kyrö, Outi Hägg, and Kati Peltonen
paula.kyro@hse.fi

Methodological solutions in entrepreneurship research have diversified and utilized more options in the present this decade. The ongoing methodological debate is moreover characterized by a growing awareness of differences between the European and U.S orientations. As Welter and Lasch (2008) conclude, the differences between U.S and European research concern among other things methodological openness and a pronounced interest in the contextual dimensions of entrepreneurship. Hjort (2008) further argues that Nordic approach is especially qualitatively oriented, case study-based, and influenced by organization studies. He refers to "a linguistic turn" in entrepreneurship research where a so-called "Real Men Don't collect Soft data" attitude has been relinquished.

Our research contributes to this dialogue by introducing the explorative approach. The explorative approach is still rare in the methodological field of entrepreneurship research and as Kleining and Witt (2001) argue "fell out of fashion under the influence of deductionism". Our interest in this dialogue concerns especially those opportunities explorative approach offers in the interplay between researching and conducting the complex and dynamic learning processes typical of entrepreneurship education interventions.

We start by looking at what is meant by explorative research as a concept and in the dialogue of its neighbouring concepts. Then we further identify various characteristics of explorative research. This is followed by the analyses of its current state in entrepreneurship research and based on this we evaluate its opportunities for researching entrepreneurship education interventions. We suggest as a result of our exploration that pragmatism oriented phenomenology as interplay between abductive, inductive and deductive reasoning might enrich the use of the explorative approach in entrepreneurship research while the naturalistic settings in entrepreneurship education especially might benefit from experiential explorative approach as a result of this exploration.

INTERPLAY BETWEEN RESEARCHERS AND ENTREPRENEURS IN LOCAL FOOD PRODUCTION

Paula Kyrö, Sinikka Mynttinen, Sari Iivonen and Marjo Särkkä-Tirkkonen
paula.kyro@hse.fi

Abstrakti

Local food production has attracted attention in recent years. However, the small capacity and innovation capabilities of small players in a globally competed market have proven problematic. Virkkala and Mariussen (2005) suggest that a thin pool of enterprises and long distances are hindrances to innovations in rural areas, where local food production takes place. Nevertheless, the regional innovation approaches emphasize the significance of proximity for innovation and interactive learning. The factors facilitating and enhancing innovation in regions are among other things the presence of research and development activities and advanced services, and local social capital.

However, how to develop local social capital and to benefit from research and development activities in order to enhance the innovative milieu is not so obvious. Virkkala and Mariussen (2005) suggest that this might take place by enhancing interactive learning easier. Thus innovation processes are activated by interaction, on the one hand, and collective learning dynamics on the other. Consequently all innovation processes depend on the players' ability to cooperate and interact. As Sarasvathy (2008, 14-15) claims to understand entrepreneurial expertise, the spotlight should be on the performance of the entrepreneur. Thus to learn more about how to build and develop innovative milieu assumes that we understand how entrepreneurs and small business owners behave and what expectations they have of collaborative learning and interaction with researchers. To understand this interplay this paper examines 10 entrepreneurs in small food production firms in the South-Savo region of Finland. The results indicate that entrepreneurial behavior is indeed the key factor mainstreaming all the other aspects of collaboration. Thus, rather than innovative this milieu could be titled as entrepreneurial milieu. Moreover, researchers are expected to modify their behavior to the specific features of entrepreneurial behavior if they are to pave the way to entrepreneurial milieu.

YRITTÄJYYS KOULUN JA PAIKALLISYHTEISÖN OPPIMISHAASTEENA

Leena Käyhkö
leena.kayhko@helsinki.fi
Helsingin yliopisto

Abstrakti

Väitöskirjatyössäni tarkastelen yrittäjyyttä oppimisen haasteena sekä toimijuuden muotona. Tutkimuksen aineisto on koulusta, joka perustettiin 20 vuotta sitten. Koulun perusajatuksena on tuottaa oppimisympäristö, joka tukee yrittäjyyttä ajatuksena yhteisöllisyys. Tutkimus kohdistuu oppimiseen kahdella tasolla:(1) kunnan ja muiden toimijoiden sekä (2) oppilaiden ja opettajien.

Tässä abstraktissa keskityn tarkastelemaan teoreettisesti koulun ja paikallisyhteisön välistä suhdetta. Olen valinnut neljä teoreettista lähestymistapaa, tiedostaen niiden erilaisen tieteellisen painoarvon: Deweyn filosofia, Rogoffin situatioteoria, Kyrö ja yrittäjyys sekä Engeström ja toiminnan teoria sekä kehittävä työntutkimus. Työni tarkoituksena on myös selvittää näiden lähestymistapojen kautta, mitä oppiminen on ja miten teoreettiset valinnat vaikuttavat tutkimuksen luonteeseen.

Avainsanat: Oppiminen, toimijuus, koulun ja ympäröivän yhteiskunnan suhde, tapaustutkimus.

YRITTÄVÄ OPETTAJA - YRITTÄVÄ KOULU

Opettajien näkemyksiä yrittäjyyskasvatuksesta ja sen esteistä

Hilkka Lassila
hilkka.lassila@savonia.fi
Risto Kiuru
risto.kiuru@savonia.fi

Abstrakti

Keskustelu yrittäjyyskasvatuksen tärkeydestä ja merkityksestä on ollut voimakkaasti esillä viime aikoina. Useissa yhteyksissä on korostuneesti noussut esille myös keskustelu yrittäjyyskasvattajista ja heidän roolistaan onnistuneen yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa. Keskustelu on laajenemassa yrittäjyyskasvatuksen määrittelystä ja sisällöistä yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikkaan sekä yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöihin ja yrittäjämäisiin opettajiin. Tutkimustietoa opettajien asenteista yrittäjyyteen on hiukan olemassa, mutta opettajien asenteet yrittäjyyskasvatukseen ovat selvittämättä.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa opettajien asenteita omaa työtään ja yrittäjyyskasvatusta kohtaan sekä tuoda esille esteitä, mitä opettajien mielestä on olemassa yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseksi. Asennemittarit perustuvat yrittäjyyskasvatukseen liittyvään tieteelliseen keskusteluun Asenteita kartoitettiin viisiportaisella asennemittarilla. Lisäksi yrittäjyyskasvatuksen esteitä kysyttiin avoimella kysymyksellä. Sähköinen asennekysely toteutettiin toukokuun alussa 2009. Kyselyyn vastasi 112 ammattikorkeakoulun, 229 ammatillisen toisen asteen ja 37 lukion opettajaa (n= 386) Pohjois-Savosta. Aineiston analyysi on parhaillaan työn alla. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa opettajille suunnattua yrittäjyyskasvatuskoulutusta ja niiden sisältöjä sekä kehitettäessä toimenpiteitä yrittäjyyskasvatuksen edistämiseksi koulutusorganisaatioissa.

Avainsanat: yrittäjyysasenne, yrittäjyyskasvatus, yritteliäisyys.

KASVUYRITYKSET YLIOPISTOJEN JA KORKEAKOULUJEN (ALUE)KEHITYSMAHDOLLISUUTENA

Tapani Lehto
 (Kasvu)yrityäjyyden jatko-opiskelija
 Jyväskylän yliopisto
 tapani.v.lehto@jyu.fi

Abstrakti

Kasvuyrityäjyys on työllistymisen kannalta tärkeää, **3-5% uusista kasvavista pk-yrityksistä luo 75% uusista työpaikoista**. Kansainvälisen GEM-tutkimuksen mukaan yrittäjäaktiivisimmissa maissa lähes jokaisen ihmisen tuttavapiirissä joku oli aloittamassa omaa yritystoimintaa. Suomessa yrittäjäyysaktiivoinnissa haastetta riittää: vain 1,4% (joka 67.) oli kiinnostunut yrityksen perustamisesta. (Autio 2003.)

Halttusen (2004) kasvumallissa kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat toimintaympäristö, tuotemarkkinat, perhe, pääoma ja resurssit. Nopeaan kasvuun pyrkivät yritykset nopeuttavat kasvua yritysostoin - motiiveina liikevaihdonlisääminen, toiminnan mittakaavaetujen saavuttaminen, suhdannevaihtelujen tasapainottaminen, pääsy uusille markkinoille ja tuotanto- tai teknologiaosaamisen halltuunsaanti.

Kehittämishaasteet tuovat johtamiseen muutoksia:

- ydinosaamisen keskittyminen mahdollistaa uusia tuote- palveluvalikoimia,
- tulevaisuuden menestyminen syntyy uusien bisnesmahdollisuuksien ymmärtämisestä,
- yritystenvälisissä arververkostoissa syntyy uutta liiketoimintaa,
- painopiste siirtyy globaalin talouden teknologia- ja markkinamuutosten tunnistamiseen.

Kriittisiksi **kasvun esteiksi** on tunnistettu mm.

- heikko t&k-, markkinointi- ja myyntiosaaminen,
- rajallinen näkemys tuotanto- ja teknologiamuutoksista,
- huono johtoryhmätyöskentely ja henkilöstöhallinto,
- henkilökunnan saatavuus ja työvoimakustannusten korkeus,
- kova kilpailu, kilpailun luonne ja vaikea pääsy jakelukanaviin,
- asiakassuhteiden puuttuminen ja heikko tunnettavuus.

Em. vähäinen osaaminen **tarjonnee loistavan mahdollisuuden korkeakoulujen aluekehitystyölle**, esim. ongelmakeskeistä opiskelu- ja opinnäyte- ja tutkimusaineistoa. Korkeakoulujen tekninen, liiketaloudellinen, kv-markkinoinnin ja logistiikanosaava henkilöstö verkostoineen **tarjoaisi yrityksille erinomaista kehittämisesurssia**, mm. innovaatio- ja t&k-toimintaan, teknologian siirtoon, strategiasuunnitteluun markkinatutkimuksiin, liiketoiminnan, markkinoinnin ja arververkostojen kehittämiseen, julkisen rahoituksen sekä liiketoimintaverkostojen luomiseen.

THE ENRICHING LEARNING ENVIRONMENTS IN ENTREPRENEURSHIP EDUCATION

Heleena Lehtonen ja Helena Lehkonen
heleena.lehtonen@uta.fi

Abstract

This abstract describes the study in the project that aimed to solve problem of educational marginalisation. The grounding assumption of this project is that entrepreneurship education includes such qualities that strengthen the learners' positive attitude towards lifelong learning and support the future orientation, the self-regulation and the creativity. The theoretical frame of study has been adapted as a base Himanen's (2005) model of supporting creativity. From Himanen's model has been developed the model of enriching learning environments. Confidence, respect, enriching society, enthusiasm, creativity, persistence and dreams are in the core of the model.

For the students of comprehensive school are created individual learning paths in the model of the project. Among others, companies are as learning environments some weeks. Before that, the teachers have got acquainted companies, so they can prepare tasks to students for their phase. When creating learning environment, it's important to make sure that the environment gives the learner responsibility and freedom, support learning by doing, inventing, observing and taking considered risks and strive for long-term goals.

The study are evidenced that student's learning motivation, goal and future orientation, and further education and career planning increase. The problem is, how teachers trust on the learning outside a school. In this case they needed lot of support in the project. The model has proved it's efficacy to prevent marginalisation. Changing school culture just takes time.

Key words: entrepreneurship education, enriching learning environments, motivation, future orientation, the creativity.

YOUNG HOPE - YRITTÄJYYSNÄYTELMÄ PEDAGOGISENA KEINONA KORKEAKOULUKONTEKSTISSA

Seppo Luoto
seppo.luoto@merinova.fi

Tiivistelmä

Young Hope - yrittäjyysnäytelmä pilotoitiin Business Road - ohjelmassa syksyllä 2008. Ohjelman tavoitteena on Vaasan alueen korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysintentioiden synnyttäminen, yritysideoiden kehittäminen sekä syntyneiden ideoiden jalostaminen yritystoiminnaksi. Ohjelman toimintamuotoja ovat erilaiset seminaarit, workshopit sekä yksilöllinen yritysideoiden sparraus. Ensimmäinen näytelmä esitettiin Vaasan Ylioppilasteatteri Rampissa, tällä kertaa Toivo Sukarin elämästä, erityisesti hänen nuoruusvuosistaan yhteistyössä Porin ylioppilasteatterin ja Turun kauppakorkeakoulun tutkijoiden yhteistyönä. Näytelmän tarkoituksena on luoda osallistujille samastumiskohteita sekä synnyttää ohjattua keskustelua näytelmän herättämistä ajatuksista opiskelijoiden kanssa. Ensimmäiseen näytelmään osallistui 22 keskustelemaa opiskelijaa ja palaute kokeilusta oli rohkaisevaa. Teatteriformaattia pedagogisena välineenä pidettiin oivaltavana ja siinä nähtiin myös potentiaalia jatkokehitykseen. Yhtenä keskeisenä kehittämisideana on laajentaa yksittäistä näytelmää ja siihen liittyvää kohdehenkilöä enemmänkin pedagogiseksi konseptiksi sekä kehittää ao. pedagogiikkaa vielä enemmän yrittäjyyskasvatukseen, ja erityisesti yrittäjyysprosessiin integroituvaksi. Tässä esitelmässä kerrotaan tarkemmin Young Hope - konseptin synnystä ja jatkokehitysideoista yrittäjyyskasvatukseen liittyvänä keinona.

CREATING AN ENTREPRENEURSHIP WAVE - CASE: AALTO UNIVERSITY

Johanna Mattila and Paula Kyrö
johanna.mattila@lut.fi

Summary

The paper presents activities taken towards creating an entrepreneurial Aalto University, starting in January 2010. The following efforts have already been taken. A group of entrepreneurially driven professors and researchers have formed a steering group aiming at supporting an “entrepreneurship wave” to reach all the relevant areas: teaching, research and outreach. An overall picture has been developed tracking down the main actors within Aalto including entrepreneurially active student groups (such as Aalto Entrepreneurship Society) and the alumni. The curriculum of the biggest Aalto school, TKK, has been analysed through its entrepreneurial content. Most of the courses still rely on business centred perception of entrepreneurship, which needs to be broadened. The future questions for the project remain: How to reach the level of global class? How to benchmark world-class best practices? How to gain commitment from all levels of the organization? The work continues with interviewing each one of the entrepreneurship actors and making a summary of the ideas for a scenario or profile of the entrepreneurial Aalto. The aim is to build a university of strong entrepreneurial spirit, rising from the Scandinavian knowledge, experience and views on entrepreneurship but adding an own value to it with a multidisciplinary approach.

TOISEN ASTEEN OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSET YRITTÄJYYDESTÄ, YRITTÄJISTÄ SEKÄ PIENYRITYK- SISTÄ - TUTKIMUS KANSAINVÄLISEN YRITTÄ- JYYSKASVATUKSEN KONTEKSTISSA

Erkki Nevanperä
Teuvan lukio
erkki.nevanpera@teuva.fi

Juha Kansikas
Jyväskylän yliopisto, Taloustieteiden tiedekunta
juha.kansikas@econ.jyu.fi

Tässä tutkimuksessa analysoidaan kvantitatiivisesti toisen asteen opiskelijoiden näkemyksiä yrittäjyydestä, yrittäjistä sekä pienyrityksistä. Yhteenvedona todettakoon, että suomalaisten lukionuorten näkemykset yrittäjyydestä, yrityksistä ja pienyrittäjistä ovat positiivisempia kuin puolalaisten lukionuorten. Yhdestätoista eniten painottuneesta väittämästä noin 80 % saa suomalaisilta nuorilta korkeammat pistearvot, kolmen väittämän osalta erot ovat erittäin merkitseviä. Voitontavoittelu ja yrittämisellä rikastuminen ovat puolalaisten nuorten mieltä tärkeitä, ero suomalaisten nuorten antamaan pistoarvoon oli erittäin merkitsevä tai merkitsevä. Yrittäjät ovat edelleen suomalaisten nuorten mielestä arkipäivän sankareita, väite sai suomalaisilta erittäin merkitsevästi korkeamman painotuksen kuin puolalaisilta nuorilta.

Nuorten positiivisella suhtautumisella yrittäjyyteen, yrityksiin ja pienyrityksiin on tärkeä merkitys niin Suomen kuin Puolankin tulevaisuuden kannalta. Yrittäjyyskasvatuksella kansallisesti Suomessa on siinä tärkeä rooli: yksittäiset toisen asteen kouluttajat, jotka ovat profiloituneet ja onnistuneet erinomaisesti yrittäjyyskasvatuksessa ovat vieneet eteenpäin yrittäjyyspedagogiikan kehittämistä. Toisaalta, yrittäjyydellä on usein vapaavalinnaisuuden ja harrastuneisuuden rooli toisen asteen koulutuksessa, jolloin vain aktiivisimmat poikkeustapaukset osallistuvat yrittäjyysprojektipintoihin. Yleisimmin, yrittäjyys puuttuu vielä useimmista toisen asteen koulutusorganisaatioiden opetustarjonnasta. Koulutuspoliittisesti arvioidaan tulevaisuudessa sitä, mikä rooli yrittäjyyskasvatuksella on laajemmin eikä vain siihen erikoistuneissa toisen asteen koulutusorganisaatioissa. Tämä heijastaa palkkatyön kulttuuria ja ehkä laajemminkin sitä, että yrittäjyys koetaan poikkeukseksi urana muiden ammattien joukossa eikä niinkään asenteena, ajatusmallina, ja useiden työmahdollisuuksien kenttänä.

YRITTÄJÄN AMMATILLINEN KASVU - TUTKIMUS YRITTÄJIEN KOKEMUKSISTA JA KÄSITYKSISTÄ OMASTA OPPIMISESTÄ

Jouni Oksanen
jouni.a.oksanen@pp.inet.fi

Abstrakti

Olen tekemässä tutkimusta yrittäjyydestä ja samalla oma tavoitteeni on tehdä väitöskirjatutkimus. Lähtökohta tutkimukselleni on, että olen itse toiminut lähes 20 vuotta yrittäjänä. Yrittäjyydestä on tehty erilaisia tutkimuksia, mutta en ole löytänyt yhtään tutkimusta, jonka tekijä olisi toiminut pitkään yrittäjänä itse. Tutkimuskysymys liittyy yrittäjän ammatilliseen kasvuun, mikä tässä tutkimuksessa tarkoittaa kaikkea niitä uusia osaamisalueita, joita tulee aikaisemman ammattiosaamisen lisäksi yrittäjänä toimimisen osaamiseen, kuten mm. liiketoimintaosaaminen, henkilöstöjohtamisen osaaminen ja talousosaaminen.

Olen valinnut fenomenografisen tutkimusmenetelmän, jossa haen yrittäjien kokemuksia ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä, eli omasta osaamisen kasvusta yrittäjänä. Tutkimusaineisto on kerätty kevään 2009 aikana. Olen itse haastatellut tallentaen 22 eri alojen päijäthämäläistä yrittäjää, jotka ovat omistajina yrityksessä, josta saavat päätoimentulonsa, ja jotka ovat vastuullisessa tehtävässä. Muita ehtoja on ollut, että yrittäjänä toimimisen aika on ollut muutamia vuosia ja yrityksessä on henkilökuntaa riittävästi, jotta henkilöstöjohtamisen osa-alueesta on yrittäjällä riittävästi kokemusta.

Esitelmässäni keskityn yrittäjänä ja tutkijana toimimisen haasteeseen ja tutkimuksen aineiston keruuseen ja sen luotettavuuteen. Koska itselläni on yrittäjäkokemusta ja -arvostusta, luottamuksellisen haastattelutilanteen aikaansaaminen ei ole ollut vaikeaa. Yrittäjät ovat avoimesti kertoneet omista käsityksistään ja kokemuksistaan. Tutkimusaineiston analysointi on alussa ja varsinaisia tutkimustuloksia ei vielä ole käytettävissä.

Avainsanat: yrittäjyys, yrittäjäosaaminen, liiketoimintaosaaminen asiantuntemus, ammatillinen kasvu.

LIIKETOIMINTAMAHDOLLISUUDEN LUOMISPROSESSI LUOVUUDEN JA KRIITTISEN REALISMIN NÄKÖKULMASTA

Kaarlo Paloniemi
 kaarlo.paloniemi@oulu.fi

Abstrakti

Tämä tutkimuspaperi tarkastelee luovana prosessina toteutuvaa liiketoimintamahdollisuuden prosessia (LTM:n luomisprosessi) kriittisen realismin näkökulmasta. Luovuus ymmärretään tässä sekä Richards'n (2007) tapaan "arkipäivän luovuutena" (everyday creativity) että luovana ongelmanratkaisuna (CPS) (Matthews 2007; Tassoul and Buijs 2007). Lisäksi luovan LTM-prosessin oletetaan tapahtuvan ympäristössä, jota kuvaa kompleksisuus (esim. Mitleton-Kelly 2000; Jalonen 2007).

Paperissa kuvataan vaihtoehtoinen tapa tarkastella kriittisen realismin ontologisista ja epistemologisista lähtökohdista (esim. Bhaskar 1978; Sayer 1992; Archer 1998; Fleetwood 2005; Blundel 2007), mitä LTM:n luomisprosessissa tapahtuu. Tutkimuksessa hyödynnetään kolmiosaista tutkimusstrategiaa (Danermark, Ekström, Jakobsen ja Karlsson 2002; Leca ja Naccache 2006) tapaustutkimuksen strategiana. Tämä strategia sisältää seuraavat vaiheet: LTM:n luomisprosessin elementit, teoreettinen kuvaus ja mallin testaus. Prosessin elementit, niiden väliset suhteet ja sisältämät toiminnot on koottu kriittisen realismin luonteen mukaisesti olemassa olevasta kirjallisuudesta (esim. Ardichvili, Cardozo ja Ray 2003; Alvarez 2005; Bhave 1994; Davidsson 2003; Dunham ja Venkataraman 2002; Gartner 1985; Shane ja Venkataraman 2000). Yhdessä arkipäivän luovuuden kanssa kriittinen realismin ontologiset ja epistemologiset lähtökohdat mahdollistavat LTM:n luomisprosessin hahmottamisen yhden ja saman lähestymistavan, kriittisen realismin, näkökulmasta. Tapaustutkimuksen tutkimusmateriaali on tuotettu pääosin haastatteleamalla retrospektiivisesti seitsemää ICT-toimialan yrittäjää. Lisäksi ilmiön ymmärtämisessä on tuettu toimialan asiantuntijahaastattelulla ja sekundäärisen tutkimusmateriaalilla (yrityksen kotisivut, muu kirjallinen materiaali) tuottamisella. Tapausyrittäjien litteroitu haastattelumateriaali on analysoitu sisältöanalyysillä tapaustutkimuksen tutkimusprotokollassa etukäteen määriteltyjen teemojen mukaisesti.

Paperissa kuvattu kriittisrealistinen lähestymistapa liiketoimintamahdollisuuden luomiseen tarjoaa yrittäjyyskasvatuksen toteuttajille yhtäältä uuden tavan hahmottaa yrittäjyyden ominaispiirteitä ja toisaalta mahdollisuuden soveltaa LTM:n luomisprosessia omassa yrittäjyyskasvatustyössään.

Avainsanat: yrittäjyys, liiketoimintamahdollisuus, kriittinen realismi, arkipäivän luovuus, luova ongelmanratkaisu, kompleksisuus, prosessi.

YRITTÄJYYSKASVATUS MONIKERROKSISENA ILMIÖNÄ - YRITTÄJYYSKASVATUKSEN OHJAUSJÄRJESTELMÄ

Timo Pihkala
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Timo.pihkala@lut.fi

Jaana Seikkula-Leino
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Jaana.seikkula-leino@utu.fi

Elena Ruskovaara
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Elena.ruskovaara@lut.fi

Jussi Pihkala
Opetusministeriö
Jussi.pihkala@minedu.fi

Abstrakti

Yrittäjyyden edistäminen sekä yrittäjyyskasvatus ovat viime aikoina tulleet hyvin ajankohtaisiksi teemoiksi meillä Suomessa sekä myös Euroopan unionissa. Vuosien saatossa Suomessa on myös satsattu merkittäviä rahasummia yrittäjyyden edistämiseen. Tästä huolimatta edelleen kansallisella tasolla nähdään, että opettajien on ollut paikoin vaikeuksia löytää sisältöjä ja keinoja, joilla vastata yrittäjyyskasvatuksen haasteeseen. Toisaalta yrittäjyyskasvatusta ei tulisi tarkastella pelkästään opettajien toiminnan lähtökohdasta. Itse asiassa yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita ja toteuttamista varten syntyneitä kokonaisuuksia voidaan tarkastella organisaationa – ”järjestelmänä”. Tämän paperin tarkoitus on esittää runko kansalliselle yrittäjyyskasvatuksen ohjausjärjestelmälle. Esityksessä luodaan katsaus yrittäjyyskasvatuksen kansainväliseen ja kansalliseen tilaan sekä siihen, miten yrittäjyyskasvatus tulee esille ohjausjärjestelmässä. Seuraavaksi tarkastellaan sitä, miten opettajan toiminta on sidoksissa koko ohjausjärjestelmään. Lopuksi pohditaan, miten yrittäjyyskasvatus ilmenee moniulotteisena, kerroksellisena ja tavoitteellisena toimintana opetustyössä ja mitä yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen edellyttää näistä lähtökohdista. Esitys liittyy kolmeen muuhun Yrittäjyyskasvatuspäivillä esiteltävään paperiin, joista yksi keskittyy Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo-hankkeeseen, toinen yrittäjyyskasvatusopettajien toimintaan sekä reflektointiin ja kolmas yrittäjyyskasvatuksen arviointiin.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatuksen ohjausjärjestelmä.

VUOROVAIKUTTEINEN KOULU-YRITYSYHTEISTYÖ YRITTÄJYYSKASVATUKSEN TUEKSI

Heikki Piilonen

Taloudellinen tiedotustoimisto, Oulu
0400461907

Yrittäjyyskasvatuksen toteuttamiseen tarvitaan käytännönläheistä ja kokemuksellista toimintaa. Yhtenä toimintamuotona ovat vierailut yrityksiin. Ne palvelevat pääasiassa opiskelijoita ja opettajia tietojen ja kokemusten hakemisessa. Miten myös yritys voi hyötyä vierailuista?

Kajaanilainen valomainoksia valmistava yritys Imagon Oy hyödyntää vierailijaryhmiä antamalla tehtäviä, joiden tuloksista yritys saa kehittämisvälineitä. Tämän vastapalveluksen avulla myös vierailijat saavat kokemuksellisempaa tietoa yrityksen toiminnasta.

Kainuun rehtorit kokoontuivat kuukausikokoukseen Kajaanilaiseen Imagon Oy:öön jossa he saivat tehtävän miettiä menestyvän yrityksen ominaisuuksia. Yrityksen edustaja otti mielellään vastaan ryhmätöiden tuotokset, joita rehtorit innostuneina kirjoittivat.

Kuukausikokousvierailuun kuului myös tutustuminen tuotantotiloihin, joissa rehtorit pääsivät näkemään ammattilaisten työskentelyä, nykyaikaisia tuotantolaitteita ja -menetelmiä sekä uutta sähköä säästävää valaistustekniikkaa.

VERKOSTOLUOTTO-TOIMINTAMALLI - YRITYS-TOIMINNAN KEHITTÄMISEN TUKI TOIMINTAKONSEPTIN JA SEN SISÄLTÄMÄN PEDAGOGIIKAN ESITTELY JA MALLIN SOVELLETTAVUUS

Sirpa Polo
sirpa.polo@pp.inet.fi

Verkostoluotto

Verkostoluotto-toimintamalli pohjautuu Grameen Bank Microcredit-malliin, joka tunnetaan myös nimellä Naisten Pankki. Toimintamallin luojalle professori Muhammad Yunusille myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto hänen työstään eettisen ja rauhaa rakentavan yrittäjyyden kehittämistä vuonna 2006. Toimintatapa on levinnyt kautta maailman yli 50 maahan. Pohjoismaissa verkostoluotto (netteverkskredit) on ollut toiminnassa Norjassa yli 10 vuotta. Ruotsissa verkostoluottotoimintakokeilu alkoi 2006. Norjassa vuoteen 2006 mennessä on luotu yli 2000 työpaikkaa. Yrityksen/ työpaikan hinnaksi on muodostunut alle 60.000 Nkr - 10.000€. Perustettuja yrityksiä on noin 1000, joista viimeksi toteutetun evaluaation mukaan 52% ovat halukkaita laajentamaan yritystoimintaansa. Suomessa ei ole verkostoluottotoimintaa.

Grameen -verkostoluottomallin perustekijät

Grameen-verkostoluottomallin perustekijät ovat 1) liikeidean kehittäminen (tehtävä yhteiskunnassa), 2) yrityksen perustaminen (vastuun ottaminen), 3) jatkuva osaamisen kehittäminen vuorovaikutuksessa vertaisryhmässä (liiketoimintataitojen kehittäminen/ jatkuva oppiminen ja tehokas toiminta). 4) yrityslaina. Toimintamalli perustuu ajatukselle lainata rahaa lainaajalle sopivilla ehdoilla ja ohjata ihmisiä toimimaan terveen liiketoiminnan periaatteilla. Malliin sisään rakennettu solidaarisen vastuun kysymys johtaa ihmiset samanaikaisesti auttamaan itse itseään ja tukemaan toisia. Tämä yksinkertainen teoria on osoittanut toimintakykynsä mitä erilaisimmissa kulttuureissa ja olosuhteissa kautta maailman.

Sosiaalinen ja koulutuksellinen innovaatio

Verkostoluotto-toimintamalli on sekä sosiaalinen että koulutuksellinen innovaatio. Se vahvistaa yksityisten ihmisten motivaatiota hankkia oma toimeentulo yritystoiminnalla. Ryhmässä tapahtuva osaamisen kehittäminen edistää yhteistoimintaa edistäviä asenteita ja luo rakenteita todelliselle liiketoimintaa promoivalle verkostotoiminnalle. Malli on toteutukseltaan vaativa, mutta taitavasti ohjattuna se johtaa sekä yksilöllisen vastuun että yhteisöllisen tehokkuuden lisääntymiseen. Toimintamalli tukee verkostoyhteistyötä ja vähentää haitallista

kilpailua yrittäjien välillä. Toimintamalli merkitsee huomattavia taloudellisia huojuksia valtion yritysten perustamis- ja yrittäjäkoulutuksen kustannuksiin.

Mitä verkostoluottomallin käyttöön ottaminen edellyttää valtiolta?

- 1 Vuosittainen lainapääoma (huom! sama lainattu raha palaa järjestelmään ja se on uudelleen lainattavissa uusille yrittäjille. Kaikkien maailman verkostoluottolainojen takaisinmaksuprosentti on 98 %)
- 2 Toimintamallin toteuttamiseen ja toiminnan koordinointiin tarvittavat hallinnolliset kustannukset.
- 3 Ryhmille myönnettävä koulutustuki.
- 4 Verkostoluottoprojektien johtajien kouluttamiseen tarvittavat kustannukset.

Verkostoluottoryhmien perustaminen ja mallin sovellettavuus olemassa oleviin tukimuotoihin

Verkostoluottoryhmätoiminta

Lainapääomaa /ryhmä (palautuu uudelleen lainattavaksi).
Ryhmille myönnettävä koulutustuki.
Projektin kustannukset.

Etabloitumisryhmätoiminta

Starttirahan ja naisyrittäjälainan ja muihin yrityslainoihin voidaan liittää vertaisryhmässä tapahtuva oman osaamisen kehittäminen, joka kytkeytyy yrittäjän vastuulla olevan yritystoiminnan prosessinomaiseen kehittämiseen. Etabloitumisryhmiä voidaan perustaa myös ilman laina- tai tukirahaa niille henkilöille, jotka ovat aikeissa perustaa oman yrityksen tai haluavat kehittää yrittäjämäistä toimintatapaansa. Vertaisryhmässä tapahtuva osaamisen jatkuva kehittäminen on valtiolle halpa ja osallistujille heidän omista todellisista tarpeistaan lähtevänä kehittymisprosessina motivoiva ja ihmistä kunnioittava tapa toimia ja siten kannatettava menettely nykyajan yhteiskunnassa.

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN MITTARISTO - TOIMINTAA JA TULOKSIA HANKKEEN PUOLIVÄLISSÄ

Elena Ruskovaara
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
elena.ruskovaara@lut.fi

Jaana Seikkula-Leino
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
jaana.seikkula-leino@utu.fi

Abstrakti

Lappeenrannan teknillinen yliopisto on käynnistänyt yhdessä Kerhokeskus - koulutyön tuki ry:n kanssa kolmevuotisen (1.2.2008 - 31.1.2011) ESR-rahoitteisen yrittäjyyskasvatuksen kehittämishankkeen. Hankkeen aikana rakennetaan yrittäjyyskasvatukselle mittaristo, sekä kirjoitetaan mittariston tueksi opaskirja. Mittaristo tehdään perusasteen, lukion ja ammatillisen toisen asteen opettajille yrittäjyyskasvatustoimien itsearvioinnin työkaluksi sekä tukemaan rehtoreiden ja koulutuspäätäjien työtä sekä näin ohjaamaan yrittäjyyskasvatuksen toimenpiteitä.

Esittelemme paperissa hankkeen, sen tavoitteita, vaiheita ja välituloksia. Aluksi kuvaamme syntyvän mittariston teoreettisen viitekehyksen. Tämän jälkeen näytämme rekrytoitujen testajaopettajien roolin, heidän tuottaman aineiston sekä sen hyödyntämisen hankkeen eri vaiheissa. Lopuksi esittelemme osioita syksyllä 2009 testajaopettajien koekäyttöön tulleen mittariston ensimmäisestä versiosta.

Esitys ja siten mittaristohanke liittyy kahteen muuhun Yrittäjyyskasvatuspäivillä esiteltävään paperiin. Toinen keskittyy yrittäjyyskasvatuksen ohjausjärjestelmään ja toinen yrittäjyyskasvatusopettajien rooliin.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, mittaaminen, ESR-hanke, itsearviointi.

GET A LIFE - KOKONAISVALTAISTA YRITTÄJYYTEEN JA URAAN LIITTYVÄÄ OHJAUSTA KORKEAKOULUOPISKELIJOILLE

Tarja Römer-Paakkanen ja Pirjo Takanen-Körperich
tarja.romer-paakkanen@haaga-helia.fi

Abstrakti

Tulevaisuussuuntautunutta uraohjausta, ja sitä tukevia välineitä on olemassa ja käytössä melko runsaasti eri portaaleissa ja eri organisaatioiden tuottamina (opetus- ja työministeriö, eri oppilaitokset jne.). Nykyiset välineet ovat usein hyvin laajoja kokonaisuuksia, ja tästä syystä myös sirpaleisia ja hajanaisia. Niiden käyttö ei ole nuorille luontaista tai helppoa. Erityisesti tulevaisuuteen kurottava urasuunnittelu on suunnattu aikuisväestölle tai yliopistokoulutuksen päättävälle. Käytännön työssä on havaittu selkeä tarve kehittää välineitä erityisesti korkeakouluopiskelijoille ja tukea heidän proaktiivisuutta urasuunnittelussa ja työelämään siirtymisessä. Työelämän muutos on nopeaa ja ammattien sisällä tapahtuvat muutokset voivat myös olla isoja. Ennakointitietoa työelämän muutoksista on tarjolla runsaasti, mutta se tieto on suunnattu eri viranomaisten ja päättäjien tarpeisiin. Nuorille opiskelijoille sovitettua tietoa tai välineitä ja menetelmiä ennakointitiedon jäsentämiseen tarvitaan tukemaan nuorten itenäistä ja kriittistä ajattelua ja toimintaa. Nykyisiin avainkompetensseihin kuuluva yrittäjämäinen asenne ja omaehtoinen yrittäjyys edellyttävät laajakatseisuutta, aktiivisuutta ja tulevaisuuden tarjoaminen mahdollisuuksien havaitsemista. Opintojen aikana on mahdollisuus tehdä tulevaisuuteen kurottavaa suunnittelua ja käyttää mielikuvitusta luultavasti vapaammin kuin yrityksen perustamisvaiheessa. Meillä on käytössä yrityksen perustamisvaiheen tukijärjestelmiä, mutta selvästi vähemmän on menetelmiä ja toimintamalleja yrittäjämäisen asenteen edistämiseen. Tähän tarpeeseen on opiskeluvaiheessa vastattava niin, että yrittäjyydestä tulee realistinen vaihtoehto työuraksi. Get a life -hankkeen yleistavoitteina on edistää opiskelijoiden proaktiivisuutta ja tulevaisuuden kehityksen ennakointia oman työuran suunnittelussa. Toinen yleistavoite on kehittää opiskelijoiden tarpeisiin soveltuvia menetelmiä ja välineitä työelämän muutosten ennakointiin. Kolmas yleistavoite liittyy omaehtoisen yrittäjyyden edistämiseen, aktiivisen ja samalla realistisen asenteen kasvattamiseen. Hanke vaikuttaa ohjaaja-ohjattava suhteeseen tukemalla vuorovaikutusta ja ohjattavan omaehtoisuutta. Get a life-hankkeessa ovat mukana HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu, Hämeen ammattikorkeakoulu, Laurea ammattikorkeakoulu, Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Turun yliopiston Turun akateemiset rekrytointipalvelut. Tässä tutkimuspaperissa keskitymme raportoimaan hankkeessa tehtyjä osa-tutkimuksia, joilla on hankittu tietoa ammattikorkeakouluopiskelijoiden ohjaustarpeista.

OPETTAJIEN TOTEUTTAMA JA REFLEKTOIMA YRITTÄJYYSKASVATUS

Jaana Seikkula-Leino
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
jaana.seikkula-leino@utu.fi

Elena Ruskovaara
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
elena.ruskovaara@lut.fi

Markku Ikävalko
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
markku.ikavalko@lut.fi

Johanna Mattila
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Johanna.mattila@tkk.fi

Tiina Rytkölä
Kerhokeskus - koulutyön tuki ry
Tiina.rytkola@kerhokeskus.fi

Abstrakti

Yrittäjyyskasvatus liittyy Euroopan unionin strategioihin sekä kansallisiin opetussuunnitelman perusteisiin eri koulutusasteilla. Päämääränä on, että opiskelijat ja oppilaat omaksuvat aikaisempaa vahvemmin yrittäjämäisiä valmiuksia. Tämä edellyttää myös opettajien valmiuksien kehittymistä. Itse asiassa yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen liittyy hyvin pitkälle opettajien oppimis- ja reflektointiprosessin kehittymiseen. Esittelemme aluksi lyhyesti ”Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo-hankkeen”, missä tavoitteena on vahvistaa opettajien kykyjä ja taitoja toteuttaa yrittäjyyskasvatusta. Tämän jälkeen esittelemme hankkeen alkututkimuksen. Perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen opettajilta (n 29) kysyttiin syksyllä 2008 yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita, käytänteitä sekä tuloksia. Tuloksia tulkittaessa selvitämme erityisesti opettajien reflektointeja. Mitä ja miten opettajat refleктоivat, kun he kirjoittavat yrittäjyyskasvatuksesta? Laadullisen aineiston analysointi tehtiin teemoittelemalla ja tyypittelemällä. Kysyttäessä opettajien omia tavoitteita, opettajat eivät refleктоi itseään, vaan sen sijaan kuvaavat oppilaiden tavoitteita. Toisaalta myös tavoitteista kirjoittaminen tuottaa vaikeuksia, sillä opettajat esittelevät niiden sijaan käytänteitä. Yhteenvetona voidaan todeta, että vahvistettaessa yrittäjyyskasvatusta, tulisi kiinnittää enemmän huomiota: 1) opettajien oppimis- ja reflektointiprosessien kehittymiseen, 2) sellaisten itsearviointivälineiden kehittämiseen, jotka vahvistavat opettajien reflektointia sekä 3) opetussuunnitelmauudistuksen kehittämiseen, jolloin painotetaan myös opettajien oppimista. Esitys liittyy kolmeen

muuhun Yrittäjyyskasvatuspäivillä esiteltävään paperiin, joista yksi esittelee edellä mainitun Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo-hankkeeseen, toinen kuvaa yrittäjyyskasvatuksen ohjausjärjestelmää ja kolmas yrittäjyyskasvatuksen arviointia.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, opettajan oppiminen, opettajan reflektointi, Opetussuunnitelmauudistus.

YRITTÄJYYSKASVATUKSEN VIRTUAALINEN OPPI- MISYMPÄRISTÖ

Jaana Seikkula-Leino
jaana.seikkula-leino@utu.fi

Jari Sjölund
jari.sjolund@utu.fi

Keijo Leinonen
keijo.leinonen@turkuamk.fi

Iiro Jussila
iiro.jussila@lut.fi

Anne Tiikkala
anne.tiikkala@utu.fi

Abstrakti

Valtakunnalliset perusasteen ja toisen asteen opetussuunnitelman perusteet velvoittavat oppilaitoksia toteuttamaan yrittäjyyskasvatusta. Ongelmana kuitenkin on, että eri toimijat tahoillaan ovat toteuttaneet yrittäjyyskasvatusta, mutta hyvien käytänteiden leviäminen on ollut satunnaista. Saatavilla olevaa materiaalia on hajanaisesti käytössä. Yrittäjyyskasvatuksesta tietäminen on edelleen heikkoa, sillä esimerkiksi vain harvat opettajat ovat saaneet yrittäjyyskasvatuksen koulutusta. Työ- ja elinkeinoelämän taholla ei hahmoteta riittävästi sitä, mitä hyötyä yrittäjyyskasvatuksesta heille voisi olla. Yrittäjyyskasvatuksen toteutus ei ole riittävästi verkottunutta laaja-alaisesti työ- ja elinkeinoelämään. Opettajilla ei ole riittävästi työ- ja elinkeinoelämän tuntemusta. Tämän vuoksi tässä projektissa kehitetään vuosina 2009-2012 virtuaalinen oppimisympäristö niille tahoille, jotka toteuttavat yrittäjyyskasvatusta: opettajille, rehtoreille, elinkeino- ja työelämän edustajille sekä järjestöille.

Kun kyseiseen ympäristöön menee, saa käsityksen siitä, mitä yrittäjyyskasvatus on sekä miten sitä voi lähteä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan. Lisäksi ympäristö käynnistää sosiaalisen yhteistyön. Oppimisympäristöstä kehitetään tutkimuksen avulla ns. ei-akateeminen, helposti lähestyttävä, visuaalinen, motivoiva ja konkreettinen apuväline.

Hankkeessa tehdään yhteistyötä Turun ammattikorkeakoulun, Lappeen-rannan teknillisen yliopiston, Helsingin yliopiston, Turun Seudun Kehittämiskeskuksen, Varsinais-Suomen Yrittäjien, sekä Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Ympäristö liittyy yleissivistävään ja ammatilliseen koulutuksen

kehittämiseen. Kehitetty ympäristö otetaan käyttöön myös opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa sekä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kehittämistilaisuuksissa. Yrittäjyyskasvatuksen kehittäjät oppivat myös aikaisempaa tehokkaammin hyödyntämään uusia, informaatioteknologialla kehitettyjä oppimisympäristöjä. Opettajien yritystuntemys kasvaa ja ympäristöä hyödyntämällä tuetaan opiskeijoiden orientaatiota yrittäjyyteen. Työ- ja elinkeinoelämälle tulee uusia avauksia kehittymiseensä yrittäjyys-kasvatuksen avulla.

Avainsanat: Yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, verkkopedagogiikka / virtuaalinen oppimisympäristö, arviointi.

OMAN YRITTÄJYYSKASVATUSAJATTELUNI KEHITYMINEN NELJÄNNEKVUOSISADAN AIKANA

Päivi Siltanen
paivi.siltanen@uta.fi

Tiivistelmä

Kuvailen yrittäjyyskasvatuksen sisällön ja opettamisen kehittymistä oman ajatteluni kehittymisen kautta. Yrittäjyyskasvatuksen sisällön kehittäminen omassa työssäni on noussut aina jostain ajankohtaisesta tai jonkin ihmisryhmän työllistymisongelmasta. Kuvaan tapahtumia ja hankkeita ”haaste - ratkaisu - yrittäjyyskasvatus” - näkökulmasta. Kuvailu alkaa syksystä 1984. Aikajanan toisessa päässä on kuvailu yrittäjyyskasvatuksen sisällöstä e-oppimisen, mobiilioppimisen ja oppimispelien ympäristössä.

Yrittäjyyskasvatus, kasvatus yrittäjyyteen, ei ole eksakti oppisisältö, ei myöskään stabiili ja riippuu määrittelijästä. Yrittäjyyskasvatus minulle sisältää seuraavat osa-alueet: yrittäjyysajattelu, yrittäjämäiset työtavat, yrittäjän työn ymmärtäminen, yritystoiminnan ymmärtäminen ja yrittäjäkoulutus, tätä sisältöä tarkemmin erittelemättä.

Tässä pitäydyn vain siihen mitä pitäisi, voisi, tulisi tai olisi mahdollista opettaa ja oppia, ennen kuin oppija aloittaa tai päättää olla aloittamatta yrittäjäuralle suuntaavan yrittäjäkoulutuksen tai opiskelee yhtä tai useampaa yritystoiminnan osa-aluetta syvällisesti. Eli jokaiselle tulisi antaa yrittäjyyden työkalupakki ”Yrittäjyyden kansalaistaidot” eväänä kohdata tulevaisuuden työelämä ja työura.

Maailmalta kantautuneet viestit pk-yritysten työllistävistä vaikutuksista, akateemisten yrittäjäurasta ja yrittäjien määrän lisäämisestä saivat hyvän maaperän Porin seudun rakennemuutoksessa 1984. Tähän piti vastata, ja suunnata koulutusta tällekin alueelle. Malleja ei ollut - sain aloittaa melkein puhtaalta pöydältä. Kiitollinen, mutta myös epäkiitollinen tehtävä.

Pk-yrityksiin palkattaville insinööreille kehitettiin Oy Yritys Ab-koulutus, jossa jo ensimmäinen opintokokonaisuus sisälsi teemoja: Millaista on yrittäjän elämä? Mitä yrittäjyys on? ja Millainen on yrittäjämäinen työtapa?

Yrittäjyyskasvatusta on opetettu erilaisilla menetelmillä ja eri sisällöillä. Kuvailen painopistealueita ja niiden muutoksia sekä opetuksen menetelmiä ja välineitä. Vaikka olen koonnut aineiston vain omilta kursseiltani, analyysi antaa kyllä kuvan yleisemminkin käytössä olleeseen koulutustarjontaan. Lopuksi teen yhteenvedon oppijan roolin elementeistä ja painopisteistä. En arvioi opiskelijoita vaan oppimisprosessia ja käytettyjä strategioita. Pohdin esityksessäni millaista koulutuksen tulisi olla, jotta se oikeasti toimisi yritysten luomisen instrumenttina.

Tämänhetkinen ymmärrykseni on, että yrittäjyyskasvatuksessa oppimisen tulee tapahtua kollektiivisena prosessina. Miksi? Koska, se on osoittautunut toimivaksi - ainakin minun kohdallani.

UTILIZATION OF OPPORTUNITIES THROUGH PROBLEM SOLVING IN BUSINESS STUDIES AT THE UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES- THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS FOR EXPERIMENTAL RESEARCH

Maija Suonpää-Oukka
maija.suonpaa-oukka@haaga-helia.fi

Abstrakti

Business planning is often an independent task which is separated from the lives of students and the context they are prepared for (Kyrö & Niemi 2007, 259). Instead of focusing on business planning, Carrier (2005) recommends teachers to find new ways to facilitate students' skills in opportunity recognition and development through training students more creative methods. This study focuses on finding an innovative way to learn opportunity recognition and exploitation by introducing a model of utilization of opportunities through problem solving which is tested in the third year marketing planning course at the University of Applied Sciences. The inquiry applies reflective phenomenological method. The model focuses on opportunities and not only problems, and it take into account both creative and critical thinking which are both needed in business studies. The model is implemented in the third year marketing course in the autumn 2009. Data is analyzed in spring 2010 following the report writing. The report will be ready by the end of the year 2010.

Key words: entrepreneurial learning, opportunity identification and development, problem solving, University of Applied Sciences.

Oppiiko ”vanha koira enää uusia temppuja”: ONKO YRITTÄJYYS VAIN NUORTEN ”JUTTU”?

Annukka Tapani
Pirkanmaan aikuiskoulutusfoorumi-hanke
annukka.tapani@pirko.fi

Tiivistelmä

ESR-rahoitteisen Pirkanmaan aikuiskoulutusfoorumi-hankkeen tavoitteeksi on asetettu pirkanmaalaisen aikuiskoulutuksen toimenpideohjelman aikaansaaminen vuoden 2009 aikana. Hankkeen tavoitteena on myös toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen ja verkostoituminen, maakunnallisen aikuiskoulutuksen profiiliin nostaminen. Näitä tavoitteita silmällä pitäen aloin rakentaa toimenpideohjelmia tekemällä maakunnallisia haastatteluja syksyn 2008 aikana. Haastattelun yhteensä 110 henkilöä. Haastattelujen perusteella yhdeksi toimenpideohjelman kriittiseksi menestystekijäksi nousi yrittäjyys laajasti ymmärrettynä ilmiönä: haastatteluissa puhuttiin mahdollisuuksien markkinoinnista, sisäisestä yrittäjyydestä, yrittäjyydestä pienyrityksen johtamisena ja omistamisena sekä yrittäjyyskasvatuksesta ja sen edistämisestä.

Yrittäjyyden ymmärtäjien keskuudessa ilmiön nostaminen mukaan toimenpideohjelmaan ennakoinnin, kansainvälistymisen ja koulutustarjonnan selkeyden rinnalle oli kiistaton. Esitellessäni toimijajoukolle tätä menestystekijöiden teemakokonaisuutta yrittäjyys on kohdannut kuitenkin eniten kritiikkiä: yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toimintatavan edistäminen nähdään tärkeänä nuorten koulutuksessa, mutta aikuisten yrittäjyysosaamisen lisääminen on ”turhaa” tai epäoleellista.

Tässä esityksessä tavoitteeni on avata yrittäjyyden ympärillä käytännön toiminnassa elävää mystiikkaa: miksi yrittäjyys edelleen nähdään vain ”busineksena” ja yrityksen pyörittämisenä, eikä sen sisälle voida vieläkään nähdä mm. vapaan sivistystyön esiin nostamaa kouluttajien roolia toimia ”muutokseen valmentajina” ja uudenlaisiin mahdollisuuksiin tarttumisen kannustajina. Kuinka paljon loppujen lopuksi kouluttajien ja aikuisten ohjauksessa toimijoiden omat lukkiintuneet käsitykset rajoittavat aikuisten aitoja mahdollisuuksia ”tulla siksi mitä he ovat”?

Näitä provokatiivisiakin käytännön yrittäjyyden edistämisen kysymyksiä taustoitin esityksessäni toisaalta yrittäjyyden teoreettisen ymmärryksen kautta, toisaalta yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen näkökulmien avulla.

ARVIOINTI YRITTÄJYYSKASVATUKSESSA

Anne Tiikkala
anne.tiikkala@utu.fi

Jaana Seikkula-Leino
jaana.seikkula-leino@utu.fi

Elena Ruskovaara
elena.ruskovaara@lut.fi

Pekka Hytinkoski
pekka.hytinkoski@helsinki.fi

Eliisa Troberg
eliisa.troberg@helsinki.fi

Abstrakti

Yrittäjyyskasvatuksen arviointi on saanut yllättävän vähän huomiota osakseen, mikä on osittain johtanut siihen, että yrittäjyyskasvatuksen toteutus on ollut jäsentymätöntä ja se ei ole saanut arvostusta osakseen. Lisäksi yrittäjyyskasvatuksen, niin kuin monien muidenkin aihekokonaisuuksien kasvatustaikutukset kokonaisuudessaan näkyvät vasta viiveellä. Tämä osaltaan asettaa yrittäjyyskasvatuksen arvioinnille omat haasteensa. Yrittäjyyskasvatuksen arviointikeinot vaativat edelleen kehittämistä, jotta tavoitteet realisoituisivat käytäntöön. Todellisuudessa on kuitenkin niin, että sitä mitä arvioidaan, sitä opiskellaan ja opitaan.

Artikkelin keskeinen tavoite on nostaa esille yrittäjyyskasvatuksen arviointikeskustelua sekä siihen liittyviä haasteita. Käsittelemme aluksi yrittäjyyskasvatuksen sekä arvioinnin käsitettä. Tämän jälkeen tuomme esille erilaisia arviointitapoja, jotka soveltuvat yrittäjyyskasvatukseen ja miten oppimisympäristöt vaikuttavat osaltaan arvioinnin kehittämiseen. Keskitymme myös yrittäjyyskasvatuksen arvioinnin etiikkaan ja sen luotettavuuteen. Lopuksi painotamme pohdinnassa, miten arvioinnin laadinta perustuu arvoihin sekä tiivistämme lähtökohdat yrittäjyyskasvatuksen arvioinnin kehittämiseen.

Avainsanat: Yrittäjyyskasvatus, arviointi.

KOHTI TAVOITTEELLISTA YRITTÄJYYSKASVATUS- TA; VUONNA 2008 ALOITTANEIDEN JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN ASENTEET YRITTÄJYYTTÄ KOHTAAN

Minna Tunkkari-Eskelinen
minna.tunkkari-eskelinen@jamk.fi

Lukuvuonna 2008-2009 tehdyssä kyselyssä kartoitettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun tuolloin aloittaneiden opiskelijoiden asenteita ja käsityksiä yrittäjyydestä. Kyselyyn vastanneita oli 315 eri koulutusaloilta. ¹ Tavoitteena oli saada tietoa siitä, kuinka positiivisena ja itselleen mahdollisena työllistymisen vaihtoehtona opiskelijat näkevät yrittäjyyden opintojensa alussa. Kyselyn tavoitteena oli osoittaa tulevien ammattilaisten lähtökohtainen asenne itse yrittäjyyttä kohtaan. Kyselyn pedagoginen tavoite oli paljastaa sellaisia elementtejä, joiden vahvistamiseen voitaisiin suunnitella opetuksen sisältöjä sekä erityisesti perusteltuja menetelmiä. Yrittäjyys tulisi osoittaa myös opiskelu- ja työskentelyasenteena eikä pelkästään yrityksen perustamiseen tai jatkamiseen tähtäävänä konkreettisena ilmentymänä.

Jamk:ssa on lukuisia vaihtoehtoisia tukitoimenpiteitä yrittäjyydestä työllistymisen vaihtoehtona kiinnostuneille ja jo jonkinlaista liikeideaa pohtiville. Tutkimuksin on osoitettu, että yrittäjäperheiden jälkikasvu ryhtyy herkemmin yrittäjyyteen. Tätä opiskelijoiden lähtökohtaista yrittäjäpotentiaalia kysyttiin myös tässä kyselyssä. Ennen kaikkea yrittäjyys tulisi olla jokaista opiskelijaa koskeva asia, joka ilmenee lähinnä opiskelu- ja työskentelyasenteena (sisäinen yrittäjyys).

Aihe on ollut muoti-ilmiö koko 2000-luvun ja vastaavia kyselyjä on toteutettu ammattikorkeakoulusektorilla. Tällä kertaa aikomus on hyödyntää kyselyä seuranta tutkimuksena ja juuri uusittujen opetussuunnitelmien arvioinnin välineenä. Uusintakysely kolmen vuoden päästä mittaa omalta osaltaan opetuksen vaikutusta yrittäjyyskasvatuksen toteutumiseen eli miten olemme onnistuneet välittämään yrittäjyysmyönteisyyttä uusien tavoitteiden ja toteutuksien välityksellä. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää oppilaitoksen yrittäjämäisen ilmapiirin luomisessa. Kyselyllä kerättyä tietoa voidaan hyödyntää myös pedagogisiin ratkaisuihin. Esimerkiksi yrittäjyydessä tarvitaan epävarmuuden sietokykyä: Miten se ilmenee vastaajien keskuudessa ja miten ko. ominaisuutta voidaan tukea ja harjoittaa opiskelijan työelämäosaajaksi kasvamisen opintopolun aikana? Epävarmuuden sietäminen on eräs edellytys työelämässä menestyville.

¹ Kyselyn on laatinut alun perin Savonia-ammattikorkeakoulun matkailun yliopettaja KTT, KM Hilka Lassila omana opinnäytetyön aineistonkeruuna vuonna 2004. Kysely on siis aiemmin testattu vastaavan kohderyhmän joukossa. Tuon kyselyn tulokset on luettavissa Tampereen yliopiston kasvatustieteiden opinnäytetöiden joukossa.